

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Tomáše Foltase a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobce: **HOTEL BORNÝ – F, s.r.o.**, se sídlem Staré Splavy 249, Staré Splavy, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5 - Smíchov, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 9. 2. 2015, č. j. 59 Ad 16/2014 – 27,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 9. 2. 2015, č. j. 59 Ad 16/2014 – 27 nebylo žalobci (dále jen „stěžovatel“) přiznáno osvobození od soudních poplatků (výrok I.) a současně byl zamítnut jeho návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě (výrok II.). V odůvodnění usnesení krajský soud s odkazem na ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. a judikaturu Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že důkazní břemeno k prokázání nedostatku prostředků k úhradě soudního poplatku nese účastník řízení. Protože stěžovatel prohlášení o svých majetkových poměrech zaslané mu krajským soudem nevyplnil a pouze odkázal na probíhající insolvenční řízení, aniž by ke svým majetkovým poměrům uvedl cokoli bližšího, dospěl krajský soud k závěru, že v daném případě nebyly splněny podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel tedy neunesl břemeno tvrzení, a ani břemeno důkazní. Z tohoto důvodu krajský soud nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků. K návrhu na ustanovení zástupce pak uvedl, že z ust. § 36 s. ř. s. vyplývá, že pro ustanovení zástupce musí být kumulativně splněny dvě podmínky, přičemž první zákonnou podmínkou je, že navrhovatel musí splňovat předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Tato podmínka však není s ohledem na výše uvedené v daném případě splněna.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodů podle ust. § 103 odst. 1 písm. a), b), c), d) a e) s. ř. s., ve které uvedl, že rozhodnutí krajského soudu odporuje skutkovému a právnímu stavu věci, se kterým nebyl stěžovatel seznámen a nemohl se k němu jakkoliv vyjádřit. Podle stěžovatele jsou soudy primárně povolány k tomu, aby poskytovaly ochranu právům a aby se tak ze soudnictví nestalo pouhé „vyřizovačství“, tj. je upřednostňována snaha o pokud možno věcné hodnocení problému po právní a faktické

stránce tak, aby bylo ochráně práv (nejen základních) učiněno zadost, což bylo a je stěžovateli nejen v tomto řízení účelově upíráno a došlo i ke zneužití zákona (§ 6 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.). Současně stěžovatel požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud přistoupil k projednání kasační stížnosti přesto, že stěžovatel nezaplatil soudní poplatek a není zastoupen advokátem. Ačkoliv povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právníckého vzdělání advokátem je jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu není v určitých věcech nutno trvat na splnění této podmínky. K této otázce se Nejvyšší správní soud vyjádřil např. v rozsudku ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37 (všechna uváděná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), ve kterém judikoval, že „v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.“ V rozsudku ze dne 10. 7. 2014, č. j. 7 As 47/2014 - 22, pak Nejvyšší správní soud vyslovil, že „netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, protože za situace, kdy je předmětem přezkumu usnesení, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, trvání na zaplacení soudního poplatku by znamenalo jen další řetězení téhož problému. Vedlo by ke popření cíle, jenž stěžovatel podáním žádosti sledoval, a ke popření smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumáno, zda měl být stěžovatel osvobozen od soudních poplatků či nikoliv.(...) V předmětné věci jde navíc o posouzení, zda stěžovatel v řízení před krajským soudem prokázal splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Nejvyššímu správnímu soudu tak nic nebrání, aby o podané kasační stížnosti rozhodl.“ V rozsudku ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 - 77, Nejvyšší správní soud uvedl, že „v řízení o kasační stížnosti proti usnesení městského, resp. krajského soudu, o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku za předchozí kasační stížnost by trvání na splnění poplatkové povinnosti znamenalo řetězení řešeného problému a ve svém důsledku by popíralo smysl samotného řízení. Tato okolnost proto sama o sobě nemůže bránit projednání věci a vydání meritorního rozhodnutí.“ (...) [L]ze i v tomto případě říci, že s ohledem na povahu rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, by trvání na splnění poplatkové povinnosti znamenalo řetězení řešeného problému, které by ve svém důsledku popíralo smysl samotného řízení, jebož předmětem je posouzení zákonnosti rozhodnutí o zastavení předchozího řízení, které bylo následkem nesplnění právě této povinnosti ze strany stěžovatele, tedy povinnosti zaplatit soudní poplatek.“ Závěry vyslovené v citovaných rozhodnutích je možno aplikovat i v dané věci. Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že kasační stížnost stěžovatele je přípustná a projednatelná i přesto, že stěžovatelem nebyl zaplacen soudní poplatek za řízení o kasační stížnosti a stěžovatel není zastoupen advokátem a ani sám nemá vysokoškolské právnícké vzdělání vyžadované pro výkon advokacie. Pro podporu těchto závěrů srov. např. i rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 7. 2012, č. j. 4 Ads 66/2012 - 22, ze dne 31. 10. 2012, č. j. 4 As 64/2012 - 14, či ze dne 10. 7. 2014, č. j. 7 As 47/2014 - 22.

Podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s., pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela, lze pak pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

Úprava poplatkové povinnosti v zákoně č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), resp. osvobození od ní, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto nutné vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Je to přitom žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které jeho osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Základní podmínkou pro přiznání osvobození od soudních poplatků

je prokázání nedostatku prostředků. Je na žadateli, aby prokázal všechny skutečnosti rozhodné pro posouzení podané žádosti a tyto jím tvrzené skutečnosti řádně doložil. Nepostačí přitom pouhé tvrzení o nemajetnosti. Pro rozhodování musí žadatel doložit i listiny prokazující jím tvrzené skutečnosti. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil závěr, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ Obdobně i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 - 81.

Podle obsahu spisu krajského soudu se stěžovatel podanou žalobou domáhá zrušení rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 30. 6. 2014, č. j. 45000/04963/14/020/RB a č. j. 45000/04978/14/020/RB, kterými byla jako opožděná zamítnuta jeho odvolání proti rozhodnutím Okresní správy sociálního zabezpečení. Protože stěžovatel při podání žaloby nezaplatil soudní poplatky, krajský soud ho výzvou ze dne 19. 9. 2014, č. j. 59 Ad 16/2014 - 12, vyzval k jejich úhradě. Stěžovatel následně požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů a o osvobození od soudních poplatků. V návaznosti na to krajský soud usnesením ze dne 10. 12. 2014, č. j. 59 Ad 16/2014 - 24, vyzval stěžovatele k řádnému vyplnění formuláře „*Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech*“ (dále jen „*potvrzení*“) a k uvedení konkrétních důvodů, pro které je třeba ustanovit mu pro řízení o žalobě zástupce z řad advokátů. Na tuto výzvu reagoval stěžovatel podáním ze dne 6. 1. 2015, ve které pouze uvedl, že odkazuje na insolvenční řízení (sp. zn. KSLB 76 INS 240005/2011) vedené u Krajského soudu v Ústí n. L. – pobočka v Liberci.

Jak správně uvedl krajský soud, při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud především posuzuje na jedné straně výdělkové a další majetkové poměry účastníka řízení a na druhé straně výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným soudním řízením. Výsledkem tohoto posouzení je pak závěr, zda účastníkovi je možné přiznat osvobození od soudních poplatků či nikoli. Vzhledem k tomu, že stěžovatel pouze odkázal na probíhající insolvenční řízení, aniž by ke svým majetkovým poměrům cokoli bližšího uvedl, nelze bez dalšího dospět k závěru o nutnosti přiznat mu osvobození od soudních poplatků, neboť prohlášení o svých majetkových poměrech nevyplnil a krajský soud tak nemá ucelený přehled o jeho výdělkových a majetkových poměrech. Krajský soud proto správně s odkazem konstantní judikatury dospěl k závěru, že tvrzení stěžovatele je nedostatečné, v důsledku čehož stěžovatel neunesl břemeno tvrzení, a ani břemeno důkazní. Protože s ohledem na výše uvedené nebylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků, nebyla splněna jedna ze zákonných podmínek pro ustanovení zástupce. Krajský soud proto nepochybil, když s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků a v návaznosti na to mu neustanovil pro řízení zástupce. Nejvyšší správní soud nepřehlédl judikaturu vztahující se k osvobození od soudních poplatků v případě insolvenčního řízení (např. rozsudek ze dne 1. 12. 2014, č. j. 7 As 209/2014 - 20). Daný případ se však od uvedené věci skutkově i právně odlišuje, a proto nemohla být tato judikatura na danou věc aplikována. Krajskému soudu nelze vytýkat porušení či zneužití stěžovatelem uváděných zákonných ustanovení. Z právní úpravy neplyne povinnost krajského soudu seznámit stěžovatele s podklady pro rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků.

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ust. § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

Nejvyšší správní soud nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku, protože o tomto mimořádném opravném prostředku bylo rozhodnuto bez zbytečného prodlení po poučení účastníků řízení a obstarání dalších podkladů nutných pro rozhodnutí.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a České správě sociálního zabezpečení žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. března 2015

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu